

Розділ 8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Олександр БЕЗКРОВНИЙ

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

Оксана ЛЮБЧЕНКО

здобувач вищої освіти ОС «магістр»,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Майбутнє України, як держави з визначеним вектором інтеграції в європейську спільноту, потребує розробки відповідних підходів до вдосконалення податкової системи країни. На сьогодні в Україні відсутні механізми адаптації фінансової системи держави до технологій, притаманних високорозвиненим ринковим суспільно-економічним відносинам. Основний обсяг податкових надходжень забезпечують прямі податки.

Основними проблемами, що гальмують розвиток системи оподаткування доходів осіб в Україні, на думку Л. Райнової є невиконання податками у повній мірі своїх основних функцій, укриття доходів від оподаткування засобами сплати «зарплати в конверті», порушення платіжної дисципліни розрахунків з бюджетом за податком з доходів фізичних осіб [4].

Перш за все, існує проблема не досконалого законодавчого регулювання оподаткування фізичних осіб. Відносини між фізичною особою – платником податку і державою врегульовані не настільки повно. Сучасні нормативні акти мають дуже суттєвий недолік, а саме: законодавчі норми найчастіше сформульовані таким чином, що не всякий спеціаліст спроможний вірно тлумачити думку законодавця.

Законодавчі акти, що регулюють відносини у сфері оподаткування фізичних осіб повинні бути простими, зрозумілими і прозорими.

Отримуючи недостатній рівень податкових надходжень, держава не в змозі забезпечити належні суспільні блага. Це, в свою чергу, як зауважує К. Маліновська, знижує готовність економічних суб'єктів сплачувати податки, що і спричиняє ситуацію дефіциту ресурсів [2].

Очевидно, що становлення системи прибуткового оподаткування в Україні відбувається шляхом запозичення фрагментів у розвинених країн з ринковою економікою. Таким чином, за твердженням А. Даниленко, для ефективного реформування системи прибуткового оподаткування в Україні, в перше чергу, повинні братися до уваги власний досвід та економічний стан держави [1].

Досвід розвинених країн засвідчує, що прибуткове оподаткування – дієвий інструмент перерозподілу в умовах зрілої демократії із чітко визначеними умовами суспільного договору, із високим рівнем життя й доходів населення, тому вдосконалення оподаткування доходів громадян в Україні повинно відбуватися в напрямку забезпечення принципу соціальної справедливості [3, 5].

Реформування податку на доходи фізичних осіб, на наш погляд, має здійснюватися шляхом:

1. Удосконалення системи справляння інших податків і зборів (обов'язкових платежів), які нараховуються на фонд оплати праці.

2. Підвищення ефективності оподаткування доходів самозайнятих осіб.

3. Удосконалення системи оподаткування доходів від операцій з продажу нерухомого майна, спадщини і подарунків.

Необхідне реформування системи соціальних (економічних, фінансових) стандартів держави: перш за все, істотне підвищення рівня існуючих параметрів прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, їх доведення до межі реальної суспільної адекватності. Гармонізація вказаних показників, на думку А. Гери, має відбуватися за наступною схемою логічного й об'єктивного характеру: «прожитковий мінімум → неоподатковуваний мінімум → мінімальна заробітна плата» [2].

Тобто, неоподатковуваний мінімум доходів громадян не може бути нижчим за прожитковий мінімум, а мінімальна заробітна плата жодним чином не може бути меншою, ніж прожитковий мінімум (і, водночас, ніж неоподатковуваний мінімум доходів громадян відповідно); потрібна інтенсифікація державної політики на ринку праці з метою забезпечення максимального працевлаштування громадян, особливо – в реальному секторі економіки як первинного джерела генерації доходів суспільства

та об'єкта податкового розподілу.

Це створить передумови відносно «повній зайнятості», завантаженню потенційно вакантних та створенню нових робочих місць, що підвищить загальну чисельність платників податку з доходів фізичних осіб, а при достатньо високому рівні доходів громадян постане надійною гарантією зростання його фіскальної ефективності, чим істотно знизиться податковий ризик в механізмі оподаткування доходів фізичних осіб для держави. Вказане питання є надзвичайно актуальним в сучасних умовах фінансово-економічної та соціально-виробничої кризи в країні.

Система оподаткування доходів громадян має бути прогресивною. Однак прогресія повинна бути розрахована таким чином, щоб ураховувати реальний, наявний у цей час діапазон доходів громадян.

Реформування податку з доходів фізичних осіб має відбуватися в комплексі з реформуванням усього податкового навантаження на фонд оплати праці (Пенсійний фонд та фонди соціального страхування), щоб мати оптимальне податкове навантаження й повну легалізацію доходів громадян.

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що оподаткування доходів населення в Україні потребує суттєвої перебудови, яка має базуватися на використанні передового зарубіжного досвіду, а не зводитися до копіювання моделі оподаткування інших країн.

Перелік джерел інформації:

1. Даниленко А. Проблеми оподаткування доходів населення : теорія і практика. *Фінанси України*. 2020. №11. С. 122-124.
2. Маліновська К.О., Гера А.С. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб та його роль у формуванні бюджетів різних рівнів. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2020. №2(2). С. 427-433.
3. Міжнародне оподаткування: навч. посіб. [за ред. Ю.Г. Козака, В.М. Сліпа]. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 550 с.
4. Райнова Л.Б. Система оподаткування доходів фізичних осіб та їх особливості. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. №11. С. 132-137.
5. Толочко В.М., Музика Т.Ф. Огляд механізму стягування податків в Україні та деяких країнах світу. URL: <http://modern-pharmacy.com.ua/oglyad-mehanizmustyaguvannya-podatktiv-vukrayini-ta-deyakih-krayinah-svitu> (дата звернення: 05.03.2021).